



קניין תורה

יו"ל ע"י ועד מפעל התורה "תורתך שעשועי" דק"ק תולדות אהרן
בנשיאות כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

פרשת שמייני תשפ"ה

עמוד הש"ס לשבוע הבעל"ט: בבא מציעא פג: - בבא מציעא פו:

עיונים והארות בסדר לימוד ושינון 'עמוד היום'

לשלח השבת

השחיטה שנאסרה בגלל גט פסול

- לרגל פרשת שמייני -

ראש חדש סיון של שנת תקצ"ו היה ליום חג בלומז'ה... בני העיר כולם על נשיהם ועל טפם יצאו לקבל את פניו של האורח הדגול, גאון הדור, רבי עקיבא איגר, שהופיע בשערי העיר לביקור קצר.

בתוך נחיל האדם שהתקבץ ליד הבית הקטן, בימים הראשונים לבואו של הגאון, עמדה גם אשה חשובה בשם 'עטיל' וכינו אותו 'עטיל די גבאיטע' (עטיל הגבאית, היא היתה גבאית צדקה) ודמעתה על לחיה, היא נתברכה בתשעה בנים בעלי כשרון, חוץ מכן אחד, הלא הוא משה-נח, שעשעו כבר נתמלא לו חמש עשרה שנה, אך בהבנת דברי הגמרא עדיין היה כבן שלש.

הגאון רבי עקיבא איגר שמע את מר לבא של האם השבורה, והוא נענה לה: "נראה לאור סיפורך, שבנך טעם בילדותו מאכל של איסור, ורק זו היא הסיבה האמיתית לאי הבנתו את דברי הגמרא!!".

בפחד ובדכאון חזרה לפני בעלה רבי הירש לייב פרבר, על דבריו של רבי עקיבא איגר, ושניהם החליטו לחקור היטב את הדברים ולהוציא מפיו של משה נח היכן אכל פעם בסעודה זרה או טעם טעימה כל שהיא אצל חבר.

אביו מתיישב למולו, מתחיל לחקרו היכן אכל אי פעם איזשהו מאכל של אנשים זרים, אך משה נח ממחר לענות בבירור שכל ימיו נאמן הוא לדברי אמו שלא לטעום אפילו טעימה קלה אצל זרים, וכי עד כמה שהוא זוכר אפילו בהיותו קטן לא קיבל שום מאכל מאיש וכי כל מאכלו מיום עמדו על דעתו הוא רק מתוצרת אמו.

כמחצית השעה עוברת, ומשה נח מתעורר מתנומתו: "אוי, אוי, אבא, נזכרתי במשהו, היה זה כשהייתי כבן חמש, באחד מימי החנוכה חזרתי עם אחד מחברי מן החדר, ובמלון שבעיר נערכה חתונה, יצא לקראתנו אחד המחזותנים, הכניסני בפנים והחיה את נפשנו במרק עדשים ובמנת בשר עוף!!!

חקירת האב נסתיימה.

שערים המצויינים בהלכה

נערך ע"י הרה"ג ר' נתן גוטליב מו"צ בהעדה החרדית ומרבני קהילתנו הקי

בנושא: הנוסעים לשבות בעיר אחרת המותר לטלטל חפציו ואוכליו?

חפצי האדם כרגלי הבעלים:

וכדי להבין השאלה יש להקדים הקדמה קצרה בדיון איסור תחומין. כמו שאסור לאדם לצאת בשבת חוץ לתחום העיר, כמו כן אסור להוליך כליו חוץ לתחום העיר, אפילו על ידי נכרי, או על ידי אחד שעירב לצאת חוץ לתחום שבת. והטעם, מפני שהכלים הם כרגלי הבעלים, והיינו שקנו שבייתה אצל הבעלים ואין היתר להוליכן רק במקום שמותר להבעלים לילך בשבת^(א). אבל אם שאל אחד כלי לפני השבת הרי הם כרגלי השואל, ומותר להוליכן בכל מקום שמותר השואל לילך.

כל חפציו שנשארו בעירו נמצאים מחוץ לתחום שבת:

ונמצא לפי זה, שאם נסע לשבות בעיר אחר והשאיר חפציו בעיר, כיון שקנו שבייתה אצלו הרי הם נמצאים חוץ לתחום שבת ואם כן אסור לטלטלן יותר מד' אמות. וכדין אחד שיצא חוץ לתחום שבת, שאסור לילך יותר מד' אמות^(ב). וכן הדין בפירות שהוציאו אותם חוץ לתחום שבת, שאסור לטלטלן יותר מד' אמות^(ג).

היו חפציו בעיר אחר אסור לטלטלם ממקומם:

וכן הדין באחד שמחזיק חפציו בעיר אחר, כגון שיש לו איזה בית או מחסן, שכיון שקונין שבייתה בעירו, והן נמצאין חוץ לתחום שבת, אסור לטלטלן יותר מד' אמות וכמבואר בשו"ע סי' שצז (סעיף יז)^(ד). והביה"ל (סי' תא ד"ה קונים) הביא מדברי האחרונים שאפילו חפצי נכרי שנמצא בעיר, ובעליו הנכרי לא נמצא בעיר, אסור לטלטלן, כדין חפצי ישראל שאין נמצא בעליו בעיר.

כן כתבו הרשב"א והראב"ד:

ומצינו כן מפורש להרשב"א בספרו עבודת הקודש (בית נתיבות שער ה סי' כא) וז"ל, הבהמה והכלים כרגלי הבעלים. היו נתונים בעיר אחרת, אף על פי שבני אותה העיר ערבו, ויכולין לבוא למקום שהוא שובת שם, לא יזיזום ממקומן. עכ"ל. וכ"כ הרשב"א בחידושו (עירובין מז:). בשם הראב"ד^(ה).

דעת התוס' שאין הכלים קונין שבייתה אצל הבעלים, - אך הנה מצינו להתוס' (עירובין מז: ד"ה והכלים) שכתבו שאף שקבעו חז"ל שהכלים קונים שבייתה כרגלי הבעלים, היינו דוקא כשהכלים נמצאין במקום הבעלים. אבל כשאין הכלים נמצאין במקום הבעלים, כגון שהפקיד כליו בעיר אחר, הרי הם קונים שבייתה במקומם ולא במקום הבעלים^(ו).

אבל בשו"ת אבני נזר (חרי"מ סי' קט) כתב שלהלכה יש לפסוק כדברי הרשב"א שהכלים קונים כפי רגלי הבעלים, אף כשאין הבעלים שובתין בעיר^(ז).

כשנמצא חפציו בעיר המעורב אפשר לטלטל בכל העיר:

והנה פירות שהוציאו חוץ לתחום העיר, אף שאסור לטלטלן יותר מד' אמות, מכל מקום אם הוכנסו

א. וכמו ששינוי במס' ביצה (פ"ה מ"ג) הכלים כרגלי הבעלים, והובא להלכה בשו"ע סי' שצז (סעיף ג).

ב. כמבואר בס"י תה (סעיף ח).

ג. כמבואר בס"י תה (סעיף ט).

ד. מבואר שם שאם הפקיד פירותיו אצל מי שנמצא בעיר אחר, אסור להביא לו, אף שעירב לבוא לעיר. והטעם, שאסור לטלטלן ממקומן. כמבואר בערוך השולחן (סעיף טז).

ה. ז"ל, אם אינו עמו בתחומו, לא יזיזום ממקומן, וכדתנן בביצה מי שהיו פירותיו בעיר אחרת ועירבו בני אותה העיר אצלו, לא יביאו לו מפירותיו. עכ"ל. וכן משמע דעת רש"י שם, וכן הביא המאירי (שם) בשם גדולי הרבנים.

ז. ובשו"ת שאילת שאול (ח"א סי' ט) מדייק מלשון הרמב"ם והשו"ע דלא כדעת התוס' שם, ולכן בודאי אין להורות כדבריהם.

הפירות במקום המוקף מחיצות, מותר לטלטל במקום המוקף, שחשיב כולו כד' אמות. ונמצא שאם העיר מעורב ומוקף מחיצות על ידי צורת הפתח, הרי זה מותר לטלטל חפציו בכל העיר ^(א).

דעת השבט הלוי להחמיר אף בעיר המעורבת:

ובשורת שבט הלוי (ח"ו סי' מו) נשאל לענין אחד שנוסע לפעמים לשבות בעיר אחר, ונותן רשות לכמה אנשים לטול חפציו, האם מותר לטלטלו בתוך העיר, כיון שהעיר מוקף מחיצות על ידי צורת הפתח של העירוב, והורה שאין היתר לטלטל החפצים בעיר אפילו כשהעיר מוקף מחיצות, ע"ש ^(ב). ובתשובה אחרת (ח"ט סי' עט) כתב שהמקיל לטלטל בכל העיר, אין למחות עליו, כיון שיש צד להקל לצורך דעת התוס' שם שהכלים - כשאין הבעלים נמצאים בעיר - קונים שביתתם במקומם ולא במקום בעליהם. וכן גאב"ד ציריך הגר"ש ברייש זצ"ל בשו"ת שאילת שאול (ח"א סי' עא) פסק להחמיר שאין לטלטל אפילו במקום מוקף ^(ג).

קשה להבין הפסק להחמיר בעיר המעורבת:

אבל למעשה קשה להבין פסק זה, שהרי אף הפירות שהוציאו במזיד מותר לטלטל במקום המוקף ^(ד), וכל שכן שיש לומר שלא חשיב ענין זה כהוציא הפירות במזיד מתוך התחום, שהרי לא שייך לומר שהנוסע לשבות במקום אחר חייב להוליד עמו כל חפציו ^(ה), וכן פסק בשו"ת מגדנות אליהו (ח"ג סי' צב).

הגר"מ אריק מקיל אפילו בעיר שאינו מעורבת:

ודבר חידוש מצינו להגר"מ אריק זצ"ל בספרו מנחת פתים (סי' שצו סעיף יז) שנתערר על שאלה זו, וכתב שכל העיר חשיב כד' אמות, אף כשאנו מוקף במחיצות העירוב, ולכן כשיש לו פירות בעיר אחר מותר לטלטלם בכל העיר אף כשאנו מעורבת ^(א).
ודבריו מחודשים בענין זה, אבל עכ"פ בעיר המעורבת יש לסמוך להקל.

ח. בסי' תה (סעיף ה) מפורש שאם אחד יצא מן התחום במזיד, אף שנכנס למקום מוקף מחיצות, אסור להלך את כולו. אבל יצא בשוגג, מותר להלך את כולו. אבל לענין פירות שהוציאו מחוץ לתחום העיר, כתב הרש"ל בים של שלמה (כיצה פ"ג סי' ט) שאפילו הוציאו הפירות במזיד, כיון שהוכנסו למקום מוקף מחיצות, אפשר לטלטל בכלו, כיון שהפירות בעצמם אנוסים הן, שאדם מוציאן, ובמשנ"ב (סק"ג) שכן דעת רוב אחרונים בהרש"ל.

ט. והביא הוכחה לדבריו מדברי התוספות שבת. שכתב שאם אחד עירב למקום אחר ונגמר תחום שבת באמצע העיר, אסור להוליד חפציו להלך בהמשך העיר, אף שכל העיר מוקף מחיצות.

י. כתב שם שאף שפסק המשנ"ב לענין פירות שהוציא חוץ לתחום כדעת רש"ל שמוותר לטלטלם במקום מוקף מחיצות, שיש לחוש להחמיר כדעת הט"ז (סק"ה) שחולק על הרש"ל.

יא. ומה שהביא ראיה מדברי התוספות שבת יש לדחות, שכיון שהכלים נמצאים עדיין בתוך תחום שבת אסור להוציא הכלים חוץ לתחום אף שיש דיוקף מחיצות.

יב. וגם מצינו דעת כמה ראשונים שאפילו אדם שיצא במזיד ונכנס למקום המוקף הולך את כולו כמו שהביא הביה"ל סי' תה (סעיף ו' ד"ה אבל).

יג. ויש לבאר טעם מהר"ם אריק, הנה הביה"ל בסי' תה (סעיף ו' ד"ה מוקפת) הביא כמה ראשונים הסוברים שכל העיר חשיב כד' אמות אף כשאנו מוקף מחיצות, ולכן כשאחד יצא מתחום שבת באונס ונכנס לתוך העיר, מחלף בכל העיר, אף כשאין לו מחיצות. אבל כתב שלמעשה אין לסמוך על זה רק בשעת הדין. ואם כן אפשר דעת מהר"ם אריק שכיון שיש לצורך דעת התוס' שהכלים קונים שביתתם במקומם ולא כפי רגלי הבעלים, ולכן אפשר לסמוך על דעת הראשונים שכל העיר חשיב כד' אמות אף כשאנו מוקף.

למחרת, מיד לאחר תפילת שחרית, כבר היה רבי הירש לייב במלון: "אולי זכורה לך, רבי אליעזר טרונק, סעודת חתונה שהתקיימה במלון בחנוכה לפני עשר שנים?".

על אתר קרא ר' אליעזר למשרתו, ויחד עם רבי הירש לייב ירדו שניהם למרתף שבבנין כדי לחפש אולי שרד איזשהו פנקס חשבונות מלפני עשר שנים, חטטו כאן ושם בין עשרות פנקסים, והפנקס המבוקש נמצא, והנה נמצא כתוב: "ביום שני דחנוכה, כ"ו בכסלו שנת תקפ"ו, התקיימה החתונה של יקותיאל אלפרט (ביווג שני), הנ"ל שילם מראש את כל ההוצאות...".

נותן לו רק ללכת ליקותיאל אלפרט, שדר ברחוב הסמוך, ולשמוע מפיו מה קרה באותו יום עם העופות, שנשחטו על ידי השו"ב דמתא. והוא הלך, ורבי הירש לייב מספר לו שהוא רוצה בפרטים על נישואיו עם אשתו ביווג שני לפני עשר שנים...

ויקותיאל סיפר, שעוד לפני שלושים שנה התגרש מאשתו הראשונה רחל מעיר ראוונע, ורק לפני עשר שנים נשא את אשתו השנייה חוה, ומוסיף לספר פרטים שונים על החתונה, ומי היה שוחט העופות וכו'. רבי הירש לייב כבר אינו צריך ליותר, ותוך שעה קלה כבר נמצא בביתו של השוחט.

"אולי זכור לכבודו ענין שחיטת העופות לפני עשר שנים לכבוד חתונתו של יקותיאל אלפרט?", שואל הוא את השוחט, אך יצאו הדברים מפיו של רבי הירש לייב ופני השוחט חווורו כסיד: "אוי, אוי, גנח השוחט הישיש, 'חתונתו של יקותיאל, אשר נכשלתי בה בשחיטת העופות, הרי כמה וכמה תעניות כבר התעניתני על כך, ושוב בא מי שהוא

כל השבועיים חביביעו!!!

ביום השביעי
יום שבת קודש זו

מתחיל פרק השביעי
פרק האגדתא הידועה בחביבותה
פרק "ומשכר את המועלים"

א מרשער זמן
א מרשער פרק

ענין די טאג'ען פרוישיס
תען דאס ענין!!!

נס און
מכרז
בזה

בקיץ הזה לא אוותר גם יום אחד
ללא העמוד הגמרא!!!

אנר אבוי אנר רב פפא
די קוילונג נגרא
דאס איז עיין לעבן!!!

חורף שטענדיג
ענין שטענדיג
די חורף שטענדיג

מעשה באדם שהזמין הובלת מכונית יקרה והתרחש תאונה בדרך...

מעשה באדם שהוצרך להעביר מכונית יקרה ומשוכללת מאד לבית החרושת שלו הנמצאת בעיר מרוחקת - והזמין לשם כך חברת הובלות גדולה שיעשו בעבורו את עבודת הנשיאה והנסיעה, החברה שלחה פועלים ואלו הטעו את המכונית היקרה על רכב המשא ויצאו לדרך.

באמצע הדרך - מסיבה שאי אפשר להאשים בה את אף אחד מבין המעורבים - קרה עקסידענט (תאונה דרכים), והרכב על קרבו וכרעיו התהפכו. בניסים לא היו נפגעים בנפש, אלא שהמכונית האמורה יצאה מכלל שימוש!

עתה ניגשים בעלי החברה אל המזמין ואומרים, בענין דמי המכונית שהתקלקלה - זה יש לדין עם חברת הביטוח, אבל מה שאנחנו תובעים ממך, הרי עשינו לך עבודה, הסענו את המשלוח שלך למרחק של שעתיים נסיעה, תשלם לנו על זה...

האם הם צודקים?

השבוע למדנו בגמרא (דף עט.) ברייתא הדנה במי שהזמין ספינה להוביל יין, ובאמצע הדרך טבעה הספינה, האם צריך המזמין לשלם לספן או לא.

והיוצא מסוגיית הגמרא, שתלוי הדבר מי ביניהם יכול להשלים תנאו עכשיו ומי לא, והיינו שבאופן שדיברו בשעת ההזמנה על 'ספינה זו' - הספן אינו יכול להשלים תנאו, וכשדיברו על 'ספינה סתם' - יכול להביא ספינה אחרת ולהשלים תנאו. וכן אצל הבעל הבית המזמין, אם דיברו על 'יין זה' - אינו יכול להשלים עכשיו תנאו, משא"כ כשדיבר על 'יין סתם' - יכול להשלים עכשיו תנאו ולהביא יין אחר.

ובכל אחד מהארבעה אופנים הדין שונה: א. 'ספינה זו ויין סתם' - א"צ המזמין לשלם כלום, שהוא מוכן ויכול להשלים תנאו, ורק הספן אינו יכול. ב. 'ספינה סתם ויין זה' - צריך לשלם, שהספן יכול להשלים תנאו והמזמין לא. ג. 'ספינה זו ויין זה' - אם שילם כבר אינו יכול להוציא, ואם לא שילם פטור מלשלם [כיון ששניהם אין יכולים להשלים, יד תובע על התחתונה]. ד. 'ספינה סתם ויין סתם' - חולקין ביניהם השכר, כיון שביד שניהם להשלים התנאי.

הסתירה בדין פועל שאירעה סיבה באמצע שאין המלאכה יכולה להיגמר:

הנה באופן השני, 'ספינה סתם ויין זה' - צריך לשלם כל השכר, כאמור, ואמרו ע"ז בגמרא שאפילו 'אם לא נתן עדיין, 'אמאי לא יתן?', אלא צריך עכשיו לשלם הכל.

ומבואר, שמי שהזמין פועל ובאמצע היום אירעה סיבה שמחמתה אי אפשר להשלים המלאכה עוד, אם הפועל מצידו יכול להשלים את המלאכה ורק מצד בעל הבית אינו יכול לתת לו להשלים - צריך לשלם לו את שכרו.

ותמוה, שרק לפני ב' דפים למדנו (עו.) במי שהזמין פועל להשקות שדהו ובאמצע היום ירד גשם ואין צריך יותר למלאכתו של הפועל, שאין צריך לשלם לו על חצי היום השני, כיון שהבעלים לא היה לו לדעת מזה מתחילה יותר מן הפועלים, והרי גם שם הפועל מצידו יכול להשלים את המלאכה ורק מצד מה שאירע לבעל הבית אינו יכול לתת לו להשלים, ולמה אם כן חייב לשלם לו?

מחלוקת הראשונים ביישוב הסתירה:

וביישובו של דבר נאמר ב' מהלכים אצל רבותינו בעלי התוספות:

דעת הריב"ן (בתורה אלא), שבאמת בכל אונס שאירע באמצע המלאכה, אין צריך לשלם לו על החלק שלא הספיק לעשות, וכמו שלמדנו למעלה, ורק כאן בספינה, כיון שהפועל הפסיד מכל העניין, טבעה ספינתו בים - הדין הוא שחייב לשלם לו את

אם אירע אונס^א, אבל אם שילם בעה"ב מתחילה, א"כ בעה"ב הוא המוציא ועליו היה להתנות שאם יארע אונס יצטרך הפועל להחזיר לו הכסף, ואם לא התנה מחל בזה לפועל^ב.

וכל זה כשנשבע גם היין, אבל אם רק הספינה נטבעה, הרי למדנו בתחילת העמוד שאם שכר חמור ומתה באמצע הדרך, שאם נהנה מהנסיעה עד כאן, והיינו כשיכול למצוא כאן חמור להמשיך הדרך^א - משלם על הדרך עד כאן, ואם לא נהנה אינו משלם כלום, ועל החלק שעדיין לא נסע - אם אמר חמור סתם חייב להעמיד לו חמור אחר, וא"כ גם בספינה סתם חייב להעמיד לו ספינה אחרת מכאן ואילך, ולכן גם לענין התשלום פשוט משלם הכל כשמעמיד לו ספינה אחרת.

מסקנת הדברים:

בנידון שאלתנו, כיון שבדרך כלל כשאדם פרטי מזמין חברת הובלות שיש להם הרבה משאיות, הרי זה בגדר 'ספינה סתם ויין זה'^א, לכן הדין:

א. אם נפסד רק הרכב (המשאית) -

על חלק הדרך שנסע - צריך לשלם, כיון שיכול המזמין להמשיך דרכו מכאן ואילך, ונהנה מההגעה עד כאן, ואם החברה מעמידה לו משאית אחרת מכאן ואילך כדינה - משלם על כל הדרך.

ב. אם נפסד רק ה'משא' -

על חלק הדרך שנסע כבר - צריך לשלם, אף שלא נהנה כלום, כיון שהעיקוב אינו מצד החברה, ועל החלק השני של הדרך - אין צריך לשלם [וכאן אף הריב"ן מודה, כיון שלא הפסיד הפועל את ספינת רכבו], ואם שילם מתחילה על כל הנסיעה - אין החברה צריכה להחזיר לו אף חלק הנסיעה שלא נסע.

ג. אם נפסדו גם הרכב וגם המשא -

על חלק הדרך שנסע כבר - ודאי חייב לשלם, ועל החלק שלא נסע - אם שילם כבר, אין החברה צריכה להחזיר לו, ואם לא שילם - יש בזה מחלוקת הריב"ן והריב"ם, ואחריהם מחלוקת השו"ע והרמ"א אם חייב לשלם, ולכאורה יוכל לומר 'קים לי' ולא לשלם.

נערך ע"י הרה"ג ר' ראובן יהושע ווייס שליט"א
מורה בינינו דוראד' בדיני 'עובד ומעביד'

ה. כן משמע בסמ"ע (שי"א סק"ה) שהוא מדין 'מתחילה', שדורא מחל, וכן יש לכאור ברעת התוספות, ולפי"ז הדין כן רק אם נתן לו בעה"ב, ואלא כמי"ש בשבות יעקב (חובא בפי"ש שי"א סק"א) שהוא מדין 'ספק' שהמוציא מחבירו עליו הראיה, שלפי"ז גם אם תפס הפועל מעצמו לא יצטרך להחזיר. (ומה שמשמע מהריב"ם שהוא מדין ספק, זה רק לכי' יין זה וספינה זו, עי' בזה בקונטרס 'מכת מדינה' בסוף ספר 'משכן שלום').

ו. ואף הריב"ן מודה לסברא זו, אלא שהבין שמה שמשמע בגמרא שגם בספינה סתם ויין זה אם נתן לא יטול, מיידי גם באופן שנתנו כשהיה כבר באמצע העבודה, שבוה אין הסברא הזיל, שהרי בשעת השכירות לא היה בעה"ב המוציא ולא היה עליו להתנות, ולכן הוכרח לחדש שאם נפסד הספינה משלם הכל.

ז. תוס' ד"ה אילו.

ח. [והיינו באופן שהמשאיות שייכות לחברה, אבל בחברה שמשמשת רק כמחנות בין לקוחות לנהגים פרטיים, כיון שאין לנהג זה עוד משאיות, יהא דינא כמו ב'ספינה זו ויין זה'].

א. וטעם הדבר ביאר בחזון איש (בי"ק סי' כ"ג סק"ה) שבתוך התשלום שמשלמים לספן כלול גם תשלום על הסיכון אולי יינזק הספינה, ונמצא שחלק מהפועל שהספן עושה היא מה שמסכן את ספינתו, ואם אכן אירע נזק לספינה, נקרא זה שכר עשה את מה שנדרש וצריך לשלם לו על זה.

ב. [הריב"ן - רבינו יהודה בר נתן, הוא חתנו הבכור של רש"י הקדוש, ומראשוני בעלי התוס' ומפרשי נדפס מכות מדרף יט. 'הריב"ם' - רבינו יצחק בר מאיר, בנו של ר' מאיר חתנו השני של רש"י, צאצאיו הנוספים של ר' מאיר זה - הרשב"ם ורבינו תם, ואמו של ר"י חזקן.]

ג. והש"ך כתב שהעיקר כדעת המחבר.

ד. כן מוכח ממה שהקשה הגמרא רק 'אם לא נתן אמאי לא יטול', ומשמע שעל הדין של 'אם נתן לא יטול', שהכוונה 'לא יטול כלל' אפי' חלק הדרך שלא הלך - לא קשה מידי גם אם נאמר שהברייתא מדבר ב'ספינה סתם ויין זה', כיכ התוס'.

שעשועין - חידות והיכי תמצוי שאלות מ'העמודים' שנלמדו השבוע

ביני עמודי

א. שלשה אנשים שכרו חמורים בשביל נשיאת חטים במידה מסויימת, והחמורים ניוקו מחמת המשא. ופסק הדין הוא: ראובן שהטעין יותר מהמשקל שהתנה עם המשכיר - פטור. שמעון שהטעין כפי המשקל שהתנה - חייב לשלם. לוי שהטעין פחות מהמשקל שהתנה - מחלוקת. איך יתכן?

ב. היכן הוזכר בסוגיות שנלמדו השבוע: 'למאי נפק"מ, למקח וממכר?' (2)

הַשְׁמָעוּ מִלִּפְנֵי הַשֵּׁם יְיָ אֱלֹהֵינוּ וְנִשְׁמָע מִלִּפְנֵי הַשֵּׁם יְיָ אֱלֹהֵינוּ.

וְנִשְׁמָע מִלִּפְנֵי הַשֵּׁם יְיָ אֱלֹהֵינוּ וְנִשְׁמָע מִלִּפְנֵי הַשֵּׁם יְיָ אֱלֹהֵינוּ.

להזכיר את עוונתי..."

"כִּי לֹא הִיָּתָה הַשְּׁחִיטָה כְּשֶׁרָחַס וּשְׁלוֹם?" שואל רבי הירש לייב, כשהוא רועד.

"לא, לא", מרגיעו השוחט, "השחיטה היתה בתכלית הכשרות, אך צרה אחרת נתערבה בה", והתחיל מספר את סיפורו הנורא:

"היה זה לפני שלשים שנה, כאשר יקותיאל אלפרט גירש את אשתו רחל מעיר ראוונע, אני יודע איזה בית דין סידר את הגט, אך תוך שבועות אחדים יצא לעז על גט זה, גדולי הרבנים הוכיחו שהגט פסול, וכי אשתו של יקותיאל היא עדיין אשת איש, כמה שנים דשו בבתי המדרשות בענין הגט הפסול, עד שנשכח.

"לפני כעשר שנים ושלושה חדשים, לעת זקנותו, נשא שוב יקותיאל אשה. הרב מסדר הקידושין לא דיבר דבר וחצי דבר על הלעז שיצא על הגט שניתן לאשתו הראשונה, וגם אני לא ידעתי מכל הענין.

"שבועיים לאחר החתונה, הנני פוגש בשוק את אחד מידידי, חסיד ליובאוויטש ישיש, והוא מוכיחני על פני: היתכן? להיכן הגעת? האם עבור בצע כסף הכל מותר? וכי לא ידעת כי מוריני ורבינו גאון ישראל וקדושו רבי שניאור זלמן מלאדי בעל התניא והשו"ע היה ראש הפוסלים בגיטו של יקותיאל לאשתו הראשונה? וכי איך העזת פנים לשחוט עופות לחתונתו של עבריין מכוער זה, שנשא אשה בעוד שאשתו הקודמת תחתיו? רק אחרי שהצטדקתי בפניו כי לא ידעתי דבר על כך הוציא מחיקו את מכתבו של בעל התניא זיע"א, והראה לי את המכתב בו הוא כותב במרירות עצומה נגד גיטו של יקותיאל.

למעשה כבר היה בידו של רבי הירש לייב כל מה שביקש לדעת, אך עתה התאוה לראות במו עיניו את מכתבו הקדוש של בעל התניא, ואף הביע את בקשתו זו לפני השוחט. דא עקא, חסיד חב"ד זה דר בכפר המרוחק כעשרים מיל מלומז'ה, ואין יגיעו אליו, תמה הישיש.

ואילו רבי הירש לייב שנוכח לראות כיצד מתקיימים דבריו הקדושים של רבי עקיבא איגר במלואם, כהרף עין יצא לרחוב, חזר לביתו של השוחט עם עגלת-מירון, והוא והשוחט נבלעו בתוכה.

בשעה מאוחרת בלילה אחרי נסיעה של חמש שעות תחת מטר עז, שניתך כל משך הנסיעה, הגיעו לביתו של החסיד מליובאוויטש, נקישה קלה על הדלת, ויהודי ישיש בעל צורה הדורה קם מהגמרא, ופותח להם.

היהודי שעוד זכה לשמש בנערותו את הגאונים הקדושים רבי מנחם מענדל מוויטעפסק ובעל התניא, קיבלם בפנים מסבירות ושמחות, האורחים התחממו מעט, גלדי הקור של זקניהם הפשירו. "מעוניין אני בכל נפשי לראות את מכתבו של בעל התניא בנוגע לפסילת הגט שנתן יקותיאל אלפרט לאשתו רחל", אמר השוחט.

אך נזכר החסיד בעובדא המעציבה, ושוב רתח כקודמו: בדיוק כלפי עשר שנים, כאשר נשא יקותיאל את אשתו השניה: היתכן שרב יסדר

שערים המצויינים בהלכה

נערך ע"י הר"ה ג' ר' נתן גוטליב מו"צ בהעדה החרדית ומרבני קהילתנו הק'

שאלות ותשובות למערכת

הספירה של אתמול, וכ"כ החות יאיר במקור חיים (סעיף ח), וגם העתיקו הביה"ל (סעיף ח, ד"ה סופר).

וטוב יותר להקדים לומר 'אתמול היה כך וכך' קודם הברכה, ואח"כ מברך ואומר ספירה שחל היום, שיש לחוש קצת להפסק על אמירת 'אתמול' אחר הברכה, כיון שמצד הדין אין צריך לעשות כן.^ה

הכשרת מיקרוגל, והאם יש היתר להשתמש במיקרוגל בשרי לחלב או להיפך:

שאלה: מיקרוגל בשרי שחימומו בתוכו בטעות מאכל חלבי שלא היה מכוסה, איך אפשר להכשירו כדי להמשיך להשתמש בו לחימום מאכלי בשר.

תשובה: יש מתירין להכשירו על ידי זיעה, כיון שדופנותיו בולעין בליעת בשר על ידי זיעה, כבולעו כך פולטו, ואפשר להכשירו על ידי זיעה^ה, ולכן יש לנקותו היטב ולהמתין מעל"ע כדי שיופגם הבליעות, ואחר כך מפעילין אותו ומניחין בתוכו כוס מים למשך כחצי שעה, והוכשר על ידי זיעה^ה.

אבל כיון שיש חוששין שאין מועיל הכשר זה להוציא כל הבליעות, נכון ליהדר מכאן ואילך לכתחילה לחמם בו רק מאכלים מכוסים^ה.

ויש להוסיף שאין להשתמש במיקרוגל בשרי לחלב, או מיקרוגל חלבי לבשר אף כשהמאכלים מכוסים, זולת באופן עראי ובשעת הדחק ואז יש ליהדר לכסותו היטב בכיס על גבי כיס^ה.

אבל מותר להשתמש בו לחימום מאכלי פרוה אף שבדעתו לאוכלו עם מין ההפכי ודוקא בתנאי שהמיקרוגל נקי מכל לכלוך, וגם שמכסה המאכל, או שמחמם מאכל יבש, או שעבר מעל"ע משימוש האחרון של בשר או חלב.

חיתוך בשר צונן בסכין חלבי:

שאלה: יצאנו מביתנו בני המשפחה לגינה רחוקה מהבית - לאכול בשר צלי על האש, ושכחנו ובטעות לקחנו סכין חלבי, האם יש היתר לחתוך בשר צונן בסכין חלבי כשהדיוח הסכין היטב ואין עליו שום לכלוך.

תשובה: אסור לחתוך בשר צונן בסכין חלבי, אף באופן שהסכין נקי ואין עליו לכלוך^ה.

וכיון שאין להם סכין אחר, אפשר להניח הסכין בתוך האש לכמה דקות עד שהסכין מתחמם בשיעור של יד סולדת בו^ה וחשיב כליבון קל והוכשר הסכין.

ה. כע"ז בתשובות והנהגות (ח"ה סי' קמט).

ו. ואף שלפעמים נשפך עליו רוטב רותח ובלע על ידי עירוי ולא על ידי זיעה, הנה דעת המחבר סי' תנא (סעיף ה) שלענין הגעלה הולכין כפי רוב תשמישו, ואף שהרמ"א חולק כתב במשנ"ב (סעיף ז) שלענין דיעבר אפשר לסמוך על המחבר, וכל דבר שאין יכולין להכשיר באופן אחר חשיב כדעבר כמו שמשמע ביריד סי' קח (סעיף ב).

ז. כ"כ בשו"ת להורות נתן (ח"ו סי' סב), וכן נוטה בתשובות והנהגות (ח"ב סי' ריב) לענין בשר בחלב [אבל לא לענין פסח].

ח. בקובץ מבית לוי (י"ד עמ' ס"ב) כתב שיש לחוש שאין מועיל הכשר על ידי זיעה וצריך להשתמש רק במכוסה.

ט. בתשובות והנהגות שם.

י. כמבואר ביריד סי' פט (סעיף ה).

טעה בספירה שאינו נכונה, האם צריך לברך שנית, והאם צריך להתחיל שנית מתחלה:

שאלה: טעה בספירה ורוצה לספור שנית כדין, האם צריך לברך שנית על הספירה.

תשובה: נחלקו בענין זה גדולי האחרונים לדעת המשנ"ב סי' תפט (סק"ב) אם לא עבר שיעור כדי דיבור מרגע שגמר לספור, מתקן לשונו תוך כדי דיבור ואין מברך שנית, אבל אם כבר עבר שיעור כדי דיבור, מברך שנית. והטעם, שספירה ראשונה שלא היתה נכונה, חשובה כהפסק בין הברכה לספירה, אבל כשמתקן לשונו תוך כדי דיבור, לא חשיב כהפסק.

ובשו"ע הרב (סעיף כא) כתב שאם לא הפסיק בדברים אחרים, אף ששהה יותר מכדי דיבור, חזר וסופר ואין צריך לברך, שאף שהפסיק בספירה שאינה נכונה, לא חשיב כהפסק, כיון שנתעסק במצות ספירה רק שלא עלה בידו כהוגן^ה, וכן משמע דעת המג"א (סק"ב)^ה, וכ"כ המאמר מרדכי (סק"ח)^ה.

ולמעשה אף שעבר שיעור כדי דיבור, יש לחוש לספק ברכות ולא יברך שנית, ועדיף לשמוע הברכה מאחר.

ולענין אם צריך לומר שנית 'היום' כשרוצה לתקן הספירה, אם נזכר תוך כדי דיבור, אין צריך לומר שנית היום^ה.

וכתב המנחת אלעזר בנימוקי אורח חיים (שם סק"ד) שאירע פעם ש"ץ שטעה בליל מ"ג לעומר ואמר 'היום שלשה ושלשים יום שהם' ואז דפקו הציבור על השולחן לעורר על הטעות, ותיקן עצמו ואמר 'שלושה וארבעים יום', ופסק שלא יצא, כיון שלא אמר שנית 'היום', ואף שנוכר תוך כדי דיבור, כיון שכבר הוציא בלשונו 'שהם' צריך להתחיל שנית ולומר 'היום'.

דילג לילה אחר לספור האם צריך להשלים המנין שדילג:

שאלה: כשרציתי לספור העומר ראיתי שטעיתי אתמול ולא אמרתי ספירה הנכונה, ונמצא שהסתרתי לספור יום אחד, האם צריך להשלים היום גם הספירה שדילג אתמול.

תשובה: כתב האליה רבה (סי' תפט סק"ד) שאם נזכר בלילה שדילג אתמול לספור, אומר בשעת ספירת העומר 'אתמול היה כך וכך, והיום כך וכך, כיון שיש גאונים הסוברים שאם אומר כן לא הפסיד מצות תמימות בספירה כיון שהשלים

א. ו"ל הרב שם, הספירה הראשונה אינה חשובה הפסק, כיון שנתעסק בדבר שבידו עליו, אלא שלא עלה בידו כהוגן עכ"ל.

ב. שכתב ח"ל, אינו חזר ומברך אלא אם כן הפסיק הרבה עכ"ל, ולשון זה משמע שאף יותר מכדי דיבור, לא חשיב כהפסק, שבלא"ה היה צריך לומר הפסיק יותר מכדי דיבור, ומה שסיים בהמשך דבריו 'שאם תיקן עצמו תוך כדי דיבור, יצא' הכוונה שאף שלא אמר שנית היום.

ג. ובשער הציון (סק"ט) הביא מקור לדבריו מדברי המג"א והגר"ז והדרי"ך החיים, ודבריו תמוהין שאף שמפורש כן בדרך החיים (סי' קכא סעיף יג) אבל בדברי הגר"ז מפורש להדיף, וכן משמע במג"א שם כדעת השו"ע הרב.

ד. כמפורש במשנ"ב שם.

ואף שנוהגין שאין מגעילין כלי מבשר לחלב, כיון שאין מגעילו רק על חיתוך בשר צונן בלבד, ורק באופן עראי כשאין לו סכין אחר, יש מקום להקל. ויש לציין שבשר צונן שנחתך בסכין חלבי צונן, על פי הדין לא נאסר הבשר כלל, אבל יש חוששין שדוחקא דסכין גורם להפליט קצת מבליעות של הסכין, ולכן אם הסכין בן יומיו, טוב להדיח הבשר.^(א)

עולה ישישי גמר כל הפרשה:

שאלה: אירע אצלנו בביהמ"ד בשביעי של פסח שחל השנה בשבת, ורצה העולה ישישי לקרות גם שירת הים [שבדרך כלל קורא השביעי שירת הים], והיה בדעתו להפסיק לעולה שביעי אחר שירת הים לשביעי, ושכח הבעל קורא וגמר עד סוף קריאת היום, מה צריך לעשות בענין עליה לשביעי.

תשובה: בקריאה של שבת כשטעו וגמר העולה הששי כל הפרשה כולו וכבר אמרו קדיש אין קורין שביעי, רק מצרפין המפטיר למנין שבעה, וסומכין על דעת האומרים שמפטיר עולה למנין שבעה.^(ב) ואם כן הוא הדין ביו"ט שסומכין על קריאת המפטיר שעולה למנין שבעה.^(ג)

בענין כלה כשם חמותה:

שאלה: האם יש ליוזר בענין נישואין על כלה וחמותה כשיש להכלה שני שמות ורק בשם אחד

יא. הבי"ח סי' פט (סעיף ה) הביא דעת כן דעת הר"ש ע"ש.

יב. כמבואר בסי' רפב (סעיף ה), ואם נזכרו לפני שאמרו קדיש קורא שביעי ג' פוסקים מסוף הפרשה, כדי לצאת גם דעת האומרים שאין מפטיר עולה למנין שבעה כמבואר במשנ"ב (שם סק"ג).

יג. והנה במס' מגילה (נב) נסתפקו האם מפטיר עולה למנין שביעי, ומבואר שם הצד שאין עולה למנין שבעה כיון שאין קורין רק כדי להתחיל בתורה תחילה ולא בנביא ע"ש, ואם כן יש לומר שבייט שיש קריאה מיוחדת למפטיר בודאי עולה למנין שבעה וצ"ע, שמסתימת הפוסקים אין משמע כן.

הן שוין בשם.

תשובה: ידוע שיש ליוזר בזה על פי צוואת ר"י החסיד^(א), וגם מפורש כן במשנת חסידים (מס' חתונה פ"א אות ה) וכל דבריו הן בדרך כלל מהאריז"ל, ולכן כתב בשו"ת דברי חיים (אה"ח פ"א סי' ה) שיש ליוזר על ענין זה יותר משאר דברים המבוארים בצוואת ר"י החסיד^(ב).

ואעפ"כ הורה הגה"ק הבעל התניא ז"ע שיש להקל כשיש לאחד מהן שני שמות^(ג).

וכן בשו"ת מנחת יצחק (ח"ו סי' קט) נשאל על כלה שיש לה שני שמות, והורה שיש להקל ולסמוך על הוראת הבעל התניא וירגילו לקרות הכלה בשם השני ולפחות בשני השמות יחד, וגם בנוסף יש ליטול היתר של ג' רבנים כידוע שמועיל לענין זה, וכן הורה למעשה הגאב"ד הרמ"א פריינד זצ"ל.

שעון מעורר להקדים שעת הצלצול - להרים הכפתור שיצלצל למחר:

שאלה: שעון מעורר שעובד על סוללה - בטרחה האם מותר להקדים שעת הצלצול, וכן האם מותר להרים כפתור שיצלצל בשעה הערוכה מערב שבת באופן שאין עושה שום פעולה אלקטרונית בשעה שמקדים או מגביה הכפתור.

תשובה: כבר נחלקו הפוסקים בענין זה, ושורש השאלה האם מותר לגרום השמעת קול בשבת,

יד. צוואת ר"י החסיד (אות כז) כתב לא ישא אדם אשה ששמה כשם אמו, או שמו כשם חמיו.

טו. במדינתנו אין מדקדקים רק באשה ששמה כשם חמותה (צוואת ריה"ח סי' כ"ה) ודבר זה מבואר להחמיר גם בספר משנת חסידים (מס' חתונה ומילה פ"א אות ד'), ובשאר הדברים אין מדקדקין במדינתנו.

טז. בשו"ת צמח צדק (אה"ח סי' קמג) כתב ח"ל, השיב כבוד אאומ"ר הגאון [בעל התניא] נ"ע שגם בענין אם שם הכלה כשם חמותה, שבו יש קפידא יותר משאר שמות שוין. לפי שזה הוזכר בספר משנת חסידים גם כן דף פ"ה ע"א ולא הוזכר שם עוד דבר כלל וכו', עם כל זה, אם אין השמות שוין ממש, כגון שהאחת נקראת רחל, והב' נקראת רבקה רחל - על דרך משל, אין לחוש. עכ"ל.

וכיון שמצינו בחז"ל (שבת קכ:) שהתירו גרמא לצורך מצוה, ואיסור השמעת קול אינו רק איסור דרבנן, יש לצדד להקל כשעושה כן להשכים ללמוד או להתפלל, וכן נוטה להקל בשו"ת שבט הלוי (ח"ה סי' לו).

ויש להוסיף, שאם השעון מעורר על ידי קול פשוט - שאינו קול של שיר, יש אומרים שאינו שבות גמור ואין איסורו רק משום עובדא דחול, ויש חולקין בכלל על האיסור^(א), ואם כן יש לצרף זאת להיתר.

להפסיק לומר קדיש באמצע פסוקי דזמרה:

שאלה: מנהגי להתחיל פסוקי דזמרה קודם הציבור כדי להתפלל במתינות, ואני נמצא בתוך יב"ח האם מותר לומר קדיש לפני הודו, כיון שאני נמצא כבר באמצע פסוקי דזמרה.

תשובה: בשו"ת פני יהושע (ח"א סי' ה) כתב שאם לא היה מניין כשאמרו קרבנות והגיע מנין רק אחר ברוך שאמר, אין לומר קדיש, כיון שלא חל חיוב תחילה על אמירת קדיש שלא היה מנין, ואף שאחר כך הגיע מנין ויש רשות לומר קדיש, אין להפסיק בשביל זה באמצע פסוקי דזמרה, והעתיקו השערי תשובה (סי' נא סק"א).

אבל בענין זה שיש מנין שגמרו ברייתא דר' ישמעאל וחל חיוב לומר קדיש, אף שהוא כבר אמר ברוך שאמר, מסתבר שמותר להפסיק לומר קדיש לצורך הציבור.

יז. כמבואר בביה"ל סי' שלח (סעיף א, ד"ה הואיל).

שאלות ניתן לשאול בכל מכמני ההלכה במערכת 'קול התורה':
מס' 02-3-722-700 ואח"כ *

כמו"כ ניתן להתקשר להעורך הגאון המו"צ שליט"א: 05331-21-571

ק"ץ תשפ"ה

יוכ"ד א' התחזקות איוחזרת בקביעות עתים רבים

בכל בתי מדרשינו בארה"ק ובחו"ל

הכנה רדקה!

היו נכונים למעמד פתיחת הזמן באופן מיוחד ונעלה

שתתקיים א"י ביום השני, ד' אייר הבעל"ט

יפ"ס: א"י כל הפרטים במודעות נפרדות



להרחות ציבור הלומדים הקוראים שליט"א

מחנכים על כל חורש אייר הבעל"ט

שולח קרה וחמה [מס' שו"ת, מכתב כותב]

עבד ופועל ודב' שמעך ב' יחזקאל

לח"י ודו"ק ר' יצחק ב"ר משה טוקרמאן ז"ל

ביום השלישי ר"ח אייר

פותחים את הזמן החדש עם התחדשות בקביעות עתים רבים ואין דומה לימוד היחיד ללימוד הרבים

קהילות הקודש שמסרו נפשם על קדושת השם

מה הם 'מסעי הצלב'? ואימתי נתקן תפילת 'אב הרחמים' שלפני מוסף?
נקום לעינינו נקמת דם עבדיך השפוך!

בשבת קודש אחר קריאת התורה אומרים את התפילה המרטיטה 'אב הרחמים', בו מעלים את זכרם הטהור של 'קהילות הקודש' שמסרו נפשם על קדושת השם. המנהג הוא שבכל יום שאין אומרים בו תחנון בחול - אין אומרים בשבת 'אב הרחמים', וכן בשבת שמברכים בו החודש, מלבד בימי הספירה, בהם המנהג לומר אותה בכל אופן, המנהג הזה כבר מוזכר ברמ"א (א"ח סי' רפ"ט): והטעם לזה כתב המגן אברהם (סק"ח): 'מפני הגזירות שהיו באותו הזמן'.

'מסע הצלב' הראשון:

על אלו גזירות מדובר? ובכן, המדובר מ'מסע הצלב' הראשון, הידוע גם בשם גזירות תתנ"ו [בהמשך תקופת רבותינו בעלי התוס' היו עוד שני מסעי צלב, בנוסף לעלילות דם' שונות ומשונות, ובכולם עמדו אבותינו בגבורה עצומה לקדש שם שמים].

היה זה בשנת ד' אלפים תתנ"ו, סוף ימיו של רש"י הקדוש, בארץ ישראל התגברו או הישמעאלים ועלו לשלטון, והצרו את צעדיהם של הגויים הנוצרים הנמצאים בארץ. השמועות הגיעו עד לצרפת, והאפיפיור, כינס אסיפת כמרים בעיר קלמרון שבצרפת, וקרא לצאת למסע לארץ ישראל 'לגאול' את הארץ מיד 'הכופרים' הישמעאלים.

האפיפיור הלהיב את לבבות הנמצאים שם, והבטיח להם כי מי שיצטרף למסע, יזכה לגמול בעולם הזה ול'כפרת עוונות' בעולם הבא...

במהרה נתקבץ אספסוף גדול של המונים נבערים צמאי דם. תפרו 'צלב' על בגדם לסמל את משאת נפשם, ויצאו לכיוון המזרח.

חלק מן ההמונים שהתקבצו מול הנוזר 'פטר מאמין' הגיעו בדרכם מזרחה לעיר 'וראן' שבצרפת, בעיר זו התגוררו יהודים רבים, ההמונים שקצרה רוחם, נענו ואמרו למה לנו לנסוע רחוק כל כך כדי לבער את הכופרים בנצרות, כאשר כאן לידנו נמצאים היהודים 'הכופרים' אף הם, ויש להינקם תחילה מהם.

המון הפורעים התנפלו על יהודי וראן גררו אותם לבית התיפלה, ודרשו מהם להתנצר, משסירבו - הומתו בידי הפורעים באכזריות, כאשר קריאת שמע ישראל על שפתותיהם.

השמועות הגיעו ליהודי גרמניה, ובעקבות כך גזרו יום תפילה על הצלת אחיהם שבצרפת. באותה שעה לא דימו שהצרה עתידה לבוא אף עליהם.

פרעות בקהילות שו"ם המפוארות:

בח' באייר תתנ"ו שהיה בשב"ק, הגיעו הפורעים לקהילת שפיירא, שעל נהר הריינוס, אולם הגמון העיר הגן על היהודים, ומילטם לארמונו מבעוד מועד. אך אחד עשר יהודים שלא הספיקו להימלט, קידשו שם שמים, ומתו מות קדושים.

בכ"ג באייר עמדו הפורעים בשערי העיר 'וורמייזא', היהודים נמלטו חלקם לארמון ההגמון וחלקם נותרו בבתיהם לאחר שקיבלו הבטחה מתושבי העיר שיעמדו לימנם בעת צרה.

אך משפרצו הצלבנים לתוך העיר עשו העירונים יד אחת עם האספסוף צמא הדם והתנפלו על

היהודים בבתייהם. הם הציבו בפניהם את הברירה להתנצר או למות, אולם קדושי קהילת 'וורמייזא' בחרו לקדש ה' במותם.

משגמרו, נפנו לארמון ההגמון, בתחילה ניסה ההגמון להגן על היהודים, אולם בהמשך הודיע ליהודים שאין ביכולתו עוד להבטיח את שלומם, ויעץ לכולם לקבל את דת הנצרות, היהודים ביקשו לו ארכה לדון בבקשתו, כאשר חלף זמן ולא נענה ציוה על משרתיו לפתוח את דלתות האולם, ואז נגלה לעיניהם מחזה נורא: שמונה מאות יהודים מוטלים ללא רוח חיים...

"או הצדיקו עליהם את הדין, ובטחו ביוצרים... ויקחו את בניהם וישחטו אותם על ייחוד ה' הנכבד והנורא... וכולם קידשו את ה' בלב שלם ובנפש חפצה ושחטו זה את זה כולם כאחד, בחורים ובתולות, זקנים וזקנות" (ספר גזירות אשכנז וצרפת).

[אין כאן המקום להיכנס בפולמוס החריף והמוזעזע שהיה על זה בין גדולי הראשונים אם מותר על פי הלכה לעשות כן (ועי' מזה בתוס' מס' ע"ז יח. ובבב"ק בבית יוד קטו), רבותינו אלה סברו שמותר וראוי לעשות כן, ונתגלה כאן עומק קדושת ישראל, שכולם כאחד תלמידי החכמים עם המון העם, אנשים נשים וטף, עמדו כצור חלמיש והשליכו נפשם מנגד שלא להינתק ח"ו מהשי"ת].

כשראו הפורעים את המחזה, גררו את אותם שנשארו בחיים לעבר הנהר ושם אילצו אותם בעינויים להמיר את דתם. אולם היהודים קידשו שם שמים, ורבים מהם קפצו לנהר, השאר הומתו בידי הפראים. הדבר היה בראש חודש סיון, כך היו מהם שנחרגו באמצע אמירת ההלל.

שלשה ימים לפני חג השבועות הועמדה קהילת 'מגנצא' בפני הנסיון הנורא, כאשר הבחינו היהודים הנצורים כי הפורעים עומדים לפרוץ את השערים, "אמרו זה לזה נתחזק ונסבול עול היראה הקדושה... אשרינו אם נעשה רצונו, ואשרי כל מי שנהרג ונשחט וימות על ייחוד שמו, ואז צעקו כולם בקול גדול לאמר נעשה ונקריב עצמינו קרבן לפני ה', על קידוש ייחודי חיי העולמים". כך עלו אלף ומאה יהודי מגנצא לקרבן עולה לה' בקדושה ובטהרה. כשהפורעים ממשיכים בדרכם בעוד קהילות מפוארות בגרמניה, שאף הם הצטרפו לאחיהם הקדושים לקדש שמו ברבים.

בקניות לת"ב הדברים מתוארים ברטט (קנית 'מי יתן ראשי מים'): "אקונן עלי הרוגו 'אשפירה', בשני בשמונה בו ביום מרגוע הוקרה, נאספו יחד השלימו במזר, על ייחוד שם המיוחד יחדו שם בגבורה, גבורי כח עושי דברו למחרה.

קהל 'וורמייזא' בחונה ובחזרה, גאוני ארץ ונקייה טהרה, פעמיים קידשו שם המיוחד במזר. בכ"ג בחודש זיו לטהרה, ובחודש השלישי בקריאת ההלל לשורה, השלימו נפשם באהבה קשורה...

ועל אירי קהל 'מגנצא' ההדורה, מנשרים קלו מאריות להתגבר, השלימו נפשם על ייחוד שם הנורא... ביום מתן דת כמו כן אז חזרה, לומדיה ושוניה באישון כמו באורה".

ונסיים בתפילה: "יוצרים אלקינו לטובה, וינקום לעינינו נקמת דם עבדיך השפוך!"

קידושין בלי לחקור תחילה? היתכן כי שוחט ישחט עופות לחתונה מבלי שידע תחילה מי הם המחוננים ומי הם המסובים?!

השוחט התנצל שוב על הסתמכו על דעתו של הרב, אך הוא גם האשים את ידידו החסיד בכך שכל השנים לא פרסם ברבים את מכתבו הקדוש של בעל התניא, שבודאי היה עושה לו הד. שעה קלה של טענות ומענות, החסיד מהרהר עוד קמעה, ואחר כך מוציא את המכתב, בו הם קוראים יחדיו מילה במילה (נדפס בשו"ת אדה"ז סי' לט).

"נבהל מראות ונעויות משמוע מהמעשה אשר לא יעשה בישראל, הנעשה סמוך לגבולכם, לגרש בגט פסול מדאורייתא (שכתבו בגט שם האשה רחל), אף אם היה שם העריסה 'רחל', מאחר שנקראת בפי כל 'ראשה' וכו', וע"כ עליכם מוטל הדבר חובה למנוע המגרש שלא ישא אחרת ח"ו וכו', ולגזור בגז"ח על השוחטים שלא ישחטו על החתונה ח"ו שום בהמה ועוף, ואם יעברו ח"ו, תהא שחיטתן נבלה..."

שניהם, רבי הירש לייב והשוחט הישיש, פרצו בדמעות שליש שהרטיבו את הנייר אשר הצהיב מיושנו, מכתב קדשו של הגאון הקדוש כאחד משרפי מעלה בעל התניא והשו"ע.

באותה שעה גם נגלה לפני רבי הירש לייב כח ראייתו למרחוק של הגאון רבי עקיבא איגר בכל הדרה וסגולתה.

עוד באותו לילה חזר רבי הירש לייב ללומ'ה. בימים ההם נתארגנה בליטה קבוצה של תלמידי-חכמים ובעלי-בתים חשובים לעליה לארץ ישראל. רבי הירש לייב נזדרז ונתיידד עם אחד הנוסעים, מסר בידו את בנו, וביקש ממנו שישים עין עליו עד שימצא לו חבר מתאים ללימוד תורה בצוותא.

קמעה קמעה נדלקה גם נשמתו של משה נח בשלהבת הקודש הירושלמית. חמש עשרה שעות ביממה הוא שוקד בעמלה של תורה. קולט ומבין כל דבר חידוש. זכרונו אינו מאבד טיפה. תפיסתו חדה ועולה הוא על כל בני גילו.

וכאשר יצא באותה שנה רבי שמואל סלאנט לגולה לטובת מוסדות התורה בירושלים, וביקר בלומז'א, לא שכח לבקר את הוריו של משה נח, רבי הירש לייב וזוגתו עטיל, ובישרם בשורה טובה: "אבן יקרה, רכוש עצום יש לכם בעיר הקודש ירושלים".

|||

עד כאן הסיפור כפי שנדפס בספר 'ירושלים של מעלה' (מהדורת תשמ"ג, ח"א עמ' 80), ואמנם אין לזה מקור קדום מוסמך, ויש מפקפקים באמיתות הסיפור (ראה בס' 'ספרי הלכה של אדמו"ר הזקן' לר"י מונדישין ע' נד), אך הסיפור כבר נתפרסם מאד במשך השנים, וכבר פעלה רבות לטובה בענין הזהירות ממאכלות אסורות, ולאחרונה התפרסם על יהודי בן תשעים שהתעורר לתקן עברו בזכות סיפור זה, ועל כן לא נמנענו להעתיקו.

בית מדרש טלפוני 'קנין התורה'

ל'בחינת עזר' לרכישת וקנין העמוד היום בסדר הש"ס ע"י שאלות סיכום עצמית כל יום ויום אחרי הלימוד

08.313.6700

וכן אפשר להתחבר גם ע"י 'קול התורה' במס' 023-722-700 שילוח 9.

מבי מדרשא

בירורי הלכה שנתלכנו בשיעוריו של הגאון ר' ברוך יהודה היימליך שליט"א מר"צ בהעדה החרדית ומרבני קהילתנו הק'

האם מותר לשמוע ניגונים 'וואקאלי' בימי הספירה?

שאלה: בימי ספירת העומר אין להרבות בשמחה ואסור לגנן בכלי שיר, האם מותר לשמוע ניגונים מוקלטים של שירה בפה - בלי כלי שיר (המכונה 'וואקאלי')?

• ההלכה •

א. ריקודים ומחולות - אסורים בימי הספירה, אפילו בלא כלי שיר. אבל לשורר בפה בלא כלי שיר (מוחיק) מותר, ויש בזה כמה דעות פוסקים זמננו:

(א) דעת כמה פוסקים שאסור לשורר שירים באופן שמעוררים את השומעים לריקוד ולשמחה.

(ב) יש אוסרים לשמוע ניגונים בפה שהוקלטו (בטעיף או נגן), כיון שהכלי שהוקלט בו, הוא כלי שיר, והרי זה בכלל האיסור.

(ג) וכ"ש בשמיעת ניגונים המנוגנים ע"י מקהלות, הנשמעים בצורה דומה לכלי שיר (אפילו אם ניכר שאין זה כלי שיר) יש לאסור, ויש שכתבו להחמיר, ונכון להחמיר, כיון שהרבה גדולי האחרונים מחמירים.

(ד) יש מתירים לשמוע ניגוני התעוררות וכדומה וכן פרקי חנוכה, כיון שאינם ניגונים של שמחה.

ב. מי שנמצא במצב של עצבון או מרה שחורה, וכן חולה שצריכין לעורר את רוחו, מותר לשמוע ניגונים בימי הספירה, ויש לדון כל מקרה לגופו עפ"י שאלת חכם.

ג. יש מתירים להשמיע ניגונים לילדים קטנים שעדיין לא הגיעו לחינוך, וכ"ש בגני ילדים קטנים מאוד, ועכ"פ רצוי להשמיע להם ניגונים בלא מוזיק.

• בירור הלכה •

שלא להרבות בשמחה:

כתב בטור (סימן תצ"א) "נדהגין בכל המקומות שלא לישא אשה בין פסח לעצרת, והטעם שלא להרבות בשמחה, שבאותו זמן מתו תלמידי רבי עקיבא" וכן פסק בשו"ע (שם סעיף א'). וכתב המ"א (סיק א') וז"ל: "לעשות ריקודים ומחולות של רשות נהגו לאסור, ונראה לי דאף מי שעושה שידוכים, אסור לעשות ריקודים ומחולות", וכ"כ בחק יעקב (סיק ד') ובא"ר (סיק ב') ובשועה"ר (סעיף א') ובמב"ב (סיק ג'). וזה אסור אפילו בלא שירה בכלי שיר.

ריקודים ומחולות:

[החילוק בין ריקודים למחולות, היינו שריקוד הוא של אדם אחד או שנים, ומחולות היינו ע"י אנשים רבים שמתחבבים בעיגול סביב סביב. ובספר בין פסח לשבועות (פרק ט"ו) כתב שריקוד הוא ע"י השמעת קול ע"י דפיקת רגלים על הרצפה, ומחול היא בלא השמעת קול].

נגינה בכלי שיר:

ומזה למדו הפוסקים שנגינה בכלי זמר אסור אפילו בלא ריקודים ומחולות, וכן המנהג הפשוט בכל ישראל, כ"כ בערוך השולחן (שם סעיף ב'), וכ"כ בשו"ת מנחת יצחק (חלק א' סימן ק"א אות ר'), וכן דעת גדולי האחרונים.

הקלטה של כלי שיר:

וכתבו גדולי פוסקי זמננו דהאיסור של שמיעת כלי זמר, אינו דווקא בשעה שמשורר בכלי שיר גמור, אלא ה"ה שמיעת ניגונים עם כלי שיר (מוחיק) המוקלטים (בטעיף או נגן) הוא ג"כ בכלל כלי זמר.

[וכמו שהוכיח בשו"ת שבת הלוי (חלק ב') סימן נ"ז אות ב', ובחלק ר' סימן ס"ט) מדברי הרמב"ם לגבי איסור שמיעת כלי שיר בשאר ימות השנה משום זכר לחורבן, וכ"ש בימי הספירה שיש בזה איסור, וכן ע"פ מ"ש בספר בהלכות חג בחג (בדברי ימי ספירה פרק ב' סעיף ט') ובהערות שם].

שירה בפה:

אבל מותר לגנן ניגונים בלא כלי שיר, כגון אדם ששר לעצמו ניגוני שמחה, וכן מה שמשוררים בסעודות מרעים, (והלכות חג בחג, שם הערה ל"ד, בשם גדולי הפוסקים), [והוסיף שם בשם מרן הגר"ח קניבסקי זצ"ל, שאביו מרן בעל הקהילות יעקב אמר שהמנהג אצלם להחמיר, אמנם במקומותינו נהגו היתר בזה, עכ"ל].

שבת הלוי: "טיעם הוא כלי שיר גמור":

אמנם יש להסתפק אם מותר לשמוע הקלטות של שירה בפה בלבד (המכונים 'וואקאלי'), שמשוררים במיוחד בצורה נאה, בלא כלי שיר.

דעת בעל השבת הלוי (חלק ח' סימן קכ"ז אות ב') לאסור, וכתב בזה"ל: "טיעם הוא כלי שיר גמור וכו', אפילו אם הטיעם נעשה משירה בפה, נהפך לכלי שיר", וידוע שיטתו להחמיר גם בשמיעת שיר במשך כל השנה, וכ"ש שיש לאסור בימי הספירה, וכ"כ בקובץ מבית לוי (קובץ בעניני נוסח אייר סיני, דף ע"ו - ע"ז ע"ש), וכ"כ בחוט שני (שבת חלק ד' דף ע"ט), וכן נוטה בספר או נדברו (חלק סימן נ"ח, אפילו לגבי שאר ימות השנה).

ונויים לגבי שמיעת שירים בשאר ימות השנה, "אלא שכהיום מקילים אפילו מוקדקים בזה, ויש ללמד עליהם זכות, ופעמים הרבה עושים לפקח עצבותיהם ושרי, ובפרט בנשים שכיח זה", עיי"ש.

דעות שונות בדברי הפוסקים:

ויש שהוסיפו עוד שכהיום שעושים הקלטות באופן מעולה ע"י בעלי מקצוע, אף שניכר שאין זה כלי שיר, כיון שהשירה של המנגנים דומה כעין כלי זמר, הדבר חמור יותר (פסקי תשובות סימן תצ"א הערה ל"ה).

ובספר הליכות שלמה (פרק ספירת העומר פרק י"א סעיף י"ד) כתב לחלק בין שירה המעוררת לריקוד ולמחול דאסור, לשירה המרוממת את האדם ואינה מביאה לריקוד ולמחול שמורת. - אמנם בשו"ת אגרות משה (חלק א' סימן קס"ו בסוף התשובה) משמע ששירה בפה המוקלטת בכלי מותר (ורק זמר בכלי ממש אסור ע"ש), וכן נתפשט אצל רבים להחמיר.

מסקנה לדינא:

נמצא דאע"ג דהמקיל יש לו על מי לסמוך, אמנם חזי וראה כמה מגדולי הפוסקים מחמירים בזה, אפילו לגבי שאר ימות השנה, משום זכר לחורבן, א"כ כ"ש בימי הספירה יש להחמיר יותר, ובפרט באלו ההקלטות הנשמעים כעין כלי שיר, ראוי להחמיר.

ניגונים התעוררות:

יש שכתבו שניגונים שאינם מעוררים את האדם לריקודים ומחולות, ניגוני התעוררות ושירה המרוממת את האדם, אינם בכלל איסור שירה בימי הספירה, ובכלל זה פרקי חנוכה וכדומה, שאינם מביאים את האדם לשמחה, (והליכות שלמה שם, ובהערה ס"ק כ"ב).

צורך חולה:

אמנם מי שיש לו צורך גדול בזה, כגון מי שיש לו מרה שחורה וריבוי עצבות, ויכול לגרום לו לזלזול ח"ו מצות, יש להקל בצנעה, אפילו באופן של שמיעת כלי שיר ממש, ע"י שאלת חכם (והלכות חג בחג, שם סעיף י', ובהערות בשם מרן הגר"ח קניבסקי זצ"ל), וכן לחולה לחזק את רוחו מותר, כיון שאין המטרה לעורר שמחה, אלא להקל חליו מעליו (והליכות שלמה שם הערה 54), אמנם בכל זה אין לעשות בלי שאלת חכם, שלא לרמות עצמו שהוא בכלל זה.

גני ילדים:

והנה מי שהתירו להשמיע ניגונים עם כלי שיר (מוחיק) בגני ילדים קטנים, כיון שלא הגיעו לחינוך, ובפרט דבכמה אופנים אין קטנים מצווין על אבלות, ומה שהלמד (הנגן) שומע, אינו לצורך עצמו אלא שעושה בשביל מלאכתו, כ"כ בספר הלכות חג בחג (שם ובהערה 34), וכ"כ בספר חוט שני (שם), [אבל אין לעשות מסיבה להורים וכדו'].
ומאידך גיסא בקובץ מבית לוי (שם) אסור נגינה אף בגני ילדים, אמנם בהערה שם מסתפק אולי עד גיל 2-3 שנים יש להקל לצורך.

ולמעשה נראה דבהקלטות של שירה בפה לחוד (וואקאלי), בוודאי יש לסמוך להקל, לצורך ילדים קטנים.

לאור בקשת הרבה חברים
שלא הספיקו לערוך הבחינות
עקב ימי בין הזמנים
ניתן האפשרות לערוך הבחינות
עד יום א' בערב

והנהגות המיוחדות בימים לעודד ולדרבן עריכת הבחינות ותקנים א"ה **ביום ראשון הבוע"ט**, כ"ח ניסן, בשעה 11 בלילה בדיוק

סדר ההגדרות העיוניות:

- 01** יום להגדרה הנדרשת על נסיעה לטורסטיק
בשם **דחילול** בשבוע המעלים.
הנהגות המיוחדות:
שליטה
- 02** יום להגדרה נוספת על נסיעה לטורסטיק
בשם **דחילול** בשבוע המעלים.
הנהגות המיוחדות:
שליטה
- 03** יום להגדרה מיוחדת ביום של **דירת באתר פרישה**
בשם **דחילול** בשבוע המעלים (למשל נסיעה).
הנהגות המיוחדות:
שליטה
- 04** יום להגדרה מיוחדת ביום של **דירת באתר הנדל**
בשם **דחילול** בשבוע המעלים (למשל נסיעה).
הנהגות המיוחדות:
שליטה

טייערער חבר!
נעדרענע אז די בחינות ברענגט א
אמטע נאשטאק אין דעם לערנען!
בדיוק ומנוחה!

ג.ב. ירון וזעלב' זאז
בכחשת ווערענדיג
בזכות האפשרות בכל
בזר' מדרשית